

VESTIXIOS DOS NOSOS DEVANCEIROS (VII)

Santiago Prol

Na xerarquía nobiliaria o título de conde amosouse como un dos máis relevantes. Agromou na comitiva dos emperadores do Baixo Imperio Romano. Foi capital nos reinos cristiáns da Idade Media, onde eran condes os abeirados ao monarca, xunguidos por un xuramento de fidelidade. Logo o título pasou do home á terra e conformou os condados.

TRADICIÓN POPULAR

Foille concedido o título nobiliario de I Conde de Maceda ao cabaleiro Alonso de Lanzós e Nóvoa -rexedor e alférez perpetuo da cidade de Betanzos- polo rei Filipe IV o 30 de agosto de 1654. Era fillo da señora de Maceda, Aldonza de Nóvoa e Lemos, que casara con Xoán de Lanzós e Andrade. O primeiro conde de Maceda descendía por liña paterna de Alonso de Lanzós, dun dos líderes destacados da segunda revolta irmandiña, xunto con Diego de Lemos e Pedro Osorio. O seu fillo Bernardino residiu longas tempadas -na súa condición de II conde de Maceda- na nosa Torre de orixe medieval na que tivo fillos lexítimos con Baltasara de Soutomaior e Montenegro, señora de Mourente e Sobrán (Vilagarcía) e tamén algún que outro natural.

Joseph Benito de Lanzós, Nóvoa, Andrade, Castro, Enríquez, Córdoba, Ayala, Montenegro, Soutomaior e Haro, III conde de Maceda, acadou a Grandeza de España en 1709, mesmo coa eloxiosa recomendación da Xunta do Reino de Galiza e tamén coa do Concello de Ourense. Outrosí a Grandeza de España de 1ª Clase o 25 de marzo de 1710. O conde dos dez apelidos foi o artífice de notábeis reformas e ampliacións da Torre de Maceda, que rematou conformándose como unha residencia nobiliaria, semellante aos pazos da época, mesmo perdendo parte da súa concepción arquitectónica primixenia de bastión militar defensivo. Unha das suntuosas mansións que mandou erixir Joseph Benito de Lanzós e Nóvoa é o actual parador de turismo “Casa do Barón” na cidade de Pontevedra (situado fronte á rúa Maceda), no corazón do casco vello ao carón do río Lérez. Está soterrado este conde benfeitor, xunto coa súa dona María Teresa Taboada e Vilamarín, no santuario da Virxe da Barca en Muxía, vila na que tamén podemos ollar a rúa “Condes de Maceda” como recoñecemento ao seu mecenado na ampliación e decoración interior do santuario.

O seu primoxénito, o conde Antonio Pedro Nolasco de Lanzós, Nóvoa e Taboada viviu no que daquela lle chamaban Palacio de Maceda - con luxosos xardíns- no corazón do Paseo do Prado madrileño en pleno auge no século XVIII. En parte daqueles terreos -propiedade dos nobiliarios de Maceda- áchase hoxe o prestixioso museo pinacoteca Thyssen Bornemisza. Este conde de Maceda chegou a alcalde, gobernador, político e militar da vila e corte de Madrid. Outrosí era xentilhome na Real Cámara, tenente xeneral dos Exércitos e vicerrei de Navarra entre as xeiras dos reis Filipe V e Fernando VI. Ten unha praza na capital do Estado á súa memoria [P/ Corregidor Conde de Maceda y Taboada]. Este conde de Maceda mesmo pasaría á historia da Medicina, por ser a autoridade política de máximo nivel que ditou a primeira orde na loita antituberculosa en España no ano 1746. Tamén se achán vestixios dunha condessa de Maceda soterrada na capela do que hoxe conforma o Panteón de Galegos Ilustres [agás Castelao que está asentado fóra da capela], no mosteiro San Domingos de Bonaval (Santiago de Compostela).

O brigadier de vangarda Baltasar Pardo de Figueroa, VIII conde de Maceda, faleceu na Batalla de Medina de Rioseco ao comezo da Guerra da Independencia (14 de xullo de 1808), loitando contra os franceses. Tivo unha fulxente carreira militar: coronel do Rexemento de Zaragoza, tenente coronel do Rexemento de Monterrei e mariscal de campo. O seu cuñado Xoán Xosé Caamaño Pardo, conde consorte de Maceda, amosouse, logo da guerra contra o francés, a prol de Fernando VII e do absolutismo. Foi un dos ilustrados de comezos do s. XIX en Galiza. Estaba casado coa condessa de Maceda, Ramona Escolástica Pardo de Figueroa. Semanas despois da morte do seu cuñado en Medina de Rioseco, a Xunta Superior de Galiza quixo honrar a memoria deste militar e instituíu o afamado Rexemento de Infantería Conde de Maceda. O seu coronel en xefe sería Xoán Xosé Caamaño Pardo, que contou cun continxente de 1.600 homes aos que equipou co peculio del e da súa muller, a condessa de Maceda.

O conde de Maceda e senador vitalicio Baltasar Losada e Miranda, repartiu algúns títulos entre irmás e fillos. O seu fillo Baltasar Losada e Torres casara cunha neta de Ángel María de Saavedra y Ramírez de Baquedano, máis coñecido por ser o III Duque de Rivas, o salientábel dramaturgo, poeta e político do s. XIX. Este conde de Maceda foi o que herdou o noso condado. Naquela reconversión ao capitalismo no que tiñan que competir coa burguesía, foi o primeiro presidente do consello de administración da empresa Pirelli-España nos anos 20 do século pasado.

As semanas principais de Advento e Coresma os condes de Maceda organizaban batidas de caza pola contorna xunto con outros nobres, abades e prelados [mesmo coa presenza do cardeal primado Luís de Borbón]. Mobilizaban toda unha infraestrutura cinexética de alto rango ao servizo duns privilexiados. Foron sonadas nos ss. XVIII e XIX. Tamén organizaron montarías con cervos, corzos e xabarís polos bosques da Serra de San Mamede, Invernadoiro e Medas. A familia vencellada ao castelo de Maceda foi propietaria doutras moitas casas, torres, solares e illas: Sobrán, Vilouzás, Lanzós, Santo Antoíño, Louredo, Laiosa, Torre de Crus, Mourente, Fefiñáns, Torres do Oeste, Vilamarín, Sandiás, Taboada, Friol, Palacio de Maceda [Madrid], Parador de Pontevedra, Sálvora, Ons, Onza...

No *Memorial* de 1709, revelaba Joseh Benito de Lanzós e Nóvoa que as rendas dos condes de Maceda, polos seus estados no cómputo regular, pasaba dos 30.000 ducados e que tiña máis de 5.000 vasalos. O investigador Pegerto Saavedra (2007) asevera que os señores da casa de Maceda amosaron unha lograda historia no ámbito político, económico e social: “En 1766 os ingresos da condesa de Maceda estaban en consonancia co rango da familia: en 14 administracións, cobraba 6.500 fanegas de cereais, 44.000 litros de viño, 30.000 reais de servizos diversos e máis de 70.000 reais de décimos. En total, as rendas brutas valían en diñeiro uns 352.000 reais”.

BIBLIOGRAFÍA

LANZÓS E NÓVOA, J. B.: (1709), *Memorial*. Ed. facsimilar, Boletín da Real Academia Galega, A Coruña.

MEIJIDE PARDO, A.: (2001), *Juan José Caamaño Pardo, Conde de Maceda. Ilustrado y economista ferrolano*, Fundación Barrié. A Coruña.

OTERO PEDRAYO, R.: (1972), *Guía de Galicia*. Espasa-Calpe. Madrid.

PROL, S.: (2009), *Nobres vencellados ao Castelo de Maceda*. Difusora das Letras, Artes e Ideas. Ourense.

SAAVEDRA P.: (2007), *A Galicia do Antigo Réxime. A sociedade*. Ed. LVG, A Coruña.